

R. P. Thomæ Tamburini È Societate Jesu Opera Omnia

Tamburini, Tommaso

Lugduni, 1689

7. De emptione anticipata.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78172](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78172)

beneficij facti, vel pretij nondum soluti. Hos deinde fructus possit Dominus eidem emptori locare pro tanta pensione annua, quam solvet deinceps emptor, & quia aliquo anno uberiores solent esse fructus, aliquo steriores, possit iudicio prudentis determinari medium quoddam pretium annuatim certò solvendum, quod pactum iustum erit, quia est par periculum pro venditore, & pro emptore; Annus enim steris favet venditori, & pro emptore, ut vidimus *sup. §. 2. a num. 32* in Sicilia venditis fructus prædij alicuius, unde super illud prædium deinceps mihi pensio solvitur: sic nunc fructus mihi servo, non tibi vendo, &c. Probabilis est ergo hæc secunda sententia, si ex ratione adducta à Molina, sive ex ea, quam de Lugo produxit.

Contractus (à godere.)

16. Non erit inutile per hanc occasionem, & illum similem contractum breviter executere.

Antonius dat tibi aureos, v.g. mille, tu illi prædium, vel domum æquivalentia, fruitur quicquid datis, donec alteruter reddat acceptum; nam tunc alter, quod accepit reddere obligabitur. Ratio, cur hic contractus (qui ideo appellatur *à godere*, quia alter re alterius gaudet, sine translatione domini in accipientem, unde danti fundus periret, si periret.) Ratio, inquam, cur videatur iniustus, est, quia pecunia est infuistifera, prædium ex se fructiferum: ergo qui gaudet prædio, fruitur insuper & fructibus, quibus non gaudet, qui solam habet pecuniam quæ ex se sterilis est: Si Antonius tibi daret fruendam domum locabilem, tu verò illi prædium æqualem fruendum, non esset dubium de iustitia: fructus enim compensarentur fructibus: nunc vero, cum quod tu accipis, sit infuistiferum, quod verò tradis, fructus afferat, clara videtur iniustitia.

17. Nihilominus inde puto, posse te excusari ab vilitate, quia fructus illos accipis ratione lucri cessantis. Ita Azor, p. 3, lib. 9, cap. 20, lege etiam Bonac. d. 3, de contract. *quæst. 2. par. 7. §. 1. num. 7.* Filluc. t. 36, cap. 5, num. 90. nam illos aureos mille tu poteris negotiis exponere, atque adeo illis aliquid modò magnum, modò parvum lucrari; Potes igitur in eius compensationem accipere fructus prædij, lucro illi incerto ad prudentis arbitrium æquales. Nisi ex hoc capite iustifices hunc contractum prædicto modo explicatum, fur eris, vel usurarius, non enim video, qua alia ratione (quicquid alij dicant) defendi ab iniustitia possis. Ita de Lugo tom. 2. de inst. disp. 25, sect. 8, num. 136.

18. Dixi (prædicto modo explicatum) nam si Antonius à te illa pecuniâ prædium emat, cum pacto, ut retrovendere illud tibi teneatur, quando tu reddes pecuniam (quomodo ipsi accipienti prædium periret, si periret, non tibi iustus, sed alius à prædicto erit, de quo, & de eius conditionibus etiam pluribus *infr. §. 8. a num. 7.*

§. VII. De emptione anticipata.

VT certum præmitto minoris rem emere te non posse ex eo capite, quod anticipatò rem emis, nunc dans pretium, vel partem pretij, recepturus postea rem ipsam emptam. Ita Molin. t. 2, d. 3, §. 8. Less. l. 2, cap. 21, d. 7. Ratio est, quia iustum pretium rerum est illud, quo res valent tempore traditionis, ut in simili dictum est *sup. præ. ubi de venditione frumenti ad pretium Maij*. Et item hæc species tacitæ usuræ, si enim nunc das centum pro equo, tibi consignando hinc ad annum, quando valebit centum, & decem, est perinde, ac si nunc dares centum, recepturus post annum, centum, & decem, quæ est clara usura.

Dixi (per se) nam si interveniat lucrum cessans, damnum emergens: periculum non habendi rem emptam, vel non habendi sinceram, vel quid simile, servatis

quæ in simili diximus *sup. m.* poterit aliquid prope-

2. Dubium ergo est, quo modo abstractè ab hac causa cessante, damno emergente, & dictis periculis constitutendum sit iustum pretium in mercibus anticipatò emuntur. Respondet, tribus modis. Primo, ut nunc detur minime certum illud pretium, quod habile erit, ut esse res tempore consignationis valeat multo plurius valeat, vel multo minoris, in pretio determinato standum est, quia par fortuna, & par in conventionem periculum. Ita Molin. d. 3, §. 8. Sylvest. Salas *dub. 39*, alique, quibus addit à S. Fausto in *speculo*, d. 6, *quæst. 42*. Quando autem

modi probabilitas futuri pretij haberi non potest, etiam constituit certum pretium prudentis arbitrio non ad meram venditoris voluntatem; nam simili modo erit par periculum, & veluti ludus fortune.

3. Secundo, potest reici constitutio pretij ad tempus, quo merx est consignanda: potest enim fieri conventio, ut pretium illud detur, quod curret frequentius tempore, quo consignabitur, vel si ea frequentia emat prædictum tunc non fuerit, ut detur pretium medium simili paulo *superius dictum est, num. 12*.

4. Tertio, potest conveniri, ut illud pretium tempore quo Magistratus, tempore consignationis, vel post, taxabit, quando id solet à Magistratu in aliis locis, ut in Sicilia fieri *mox a num. 9*, diximus. Ne hæc determinatio cum fiat ab expertis, & ab iustis, bono recipi, providere incumbit, iusta est, & clarius contrarium constet, semper est præsumendum.

Iuxta prædicta debet intelligi, quod his verbis *et Caramuell. lib. 2. theol. moral. d. 14, num. 74*, *Contractus emptoris licitus est: Do tibi mille aureos vendendos mense tempore in tritico; vel, Primo, tali pretio, Secundo, pretio currenti tunc; vel, Tertio pretio currenti modo*. Hæc ille. Sanè in primo debet servari, quod modo dixi *num. 2*, in secundo, quod dixi *num. 3*, & tertio debet adesse lucrum cessans, vel damnum emergens, secus est usura, si ex hoc capite anticipatæ emptionis minoris pretio tritici emas, dixi *n. 1*.

5. Quid, si contractus noster sit emptorius, sed mutuum, licitissime erit? Id enim hac occasione operæ pretium est. Mutuum autem foret, si his duobus modis iniretur contractus: *Do tibi mutuum certum solvendum tempore messis in pecunia, vel si maris in tritico, aliquo pretio*, ex dictis *n. 2, 3, & 4*. Vel: *Do tibi mutuum solvendum tempore messis omnino in tritico, pretio aliquo iusto*, ex *ibid.* dictis.

Respondet primò: priorem contractum absolute esse licitum: Mutuatio enim fit duplex favor, & conceditur pecunia fruenda usque ad tempus messis, & eo tempore statim invenit emptorem sui frumenti ipsam Mutuantem. Respondet, rursus posteriorem contractum esse etiam absolute licitum: quia si mutuatio habet gravamen dandi frumentum, omnino mutuum subit gravamen non valendi petere suam pecuniam, usque ad messis tempus, quod esse pretio æstimabile dicitur *inferius*. Adde tum periculum, tum difficultatem exigendi, & similia dicta *§. 6, n. 3*, quæ sunt gravamina mutuantis.

Quidam vendidit suas merces dilata solutione, hoc inito pacto: *Do tibi has merces nunc hyeme, sed solvenda pretio currenti tempore æstatis, si tunc plurius valeant, quam nunc, nam si valeant minoris, solvere debes pretium nunc currenti*. Quis autem iniustitiam huius pacti non videt, cum in illo venditoris, & emptoris non sit æqua conditio? Ita Sylvest. v. *Usura* 2, q. 5.

Lana, & similia anticipatò emptæ.

6. Ex dictis solves quæstionem vulgarem de iustitia in Hispania, de frumento, vino, casco, leguminibus, serico, frondibus arboris mori ad alendos Bombyces necessarii.

et, et aliis familiis in Sicilia; & denique de
 mercibus in locis aliis. Aliubi enim est conclusio
 et hic anticipatio emanatur tunc minori pretio,
 et valent tempore traditionis; v.g. frumenti men-
 se Augusti quatuor aureis, & tamen em-
 pendo ante, v.g. mense eisdem anni Ianuarij
 vel duobus aureis. Pari modo, quando post sex
 menses, v.g. in Hispaniam adventor, nunciarie lanis ple-
 rebantur in Portu quatuor, nunciatamen emun-
 dabantur vel duobus aureis, &c. Queritur ergo, an
 anticipatio ut iniusta, & probanda, an approbata sit
 iusta. Statuimus de lanis, mox de cæteris.
 I. Si anticipatio approbatur, ut Molin. tom. 2. d. 360. Less. loc. cit.
 p. 161. Figoni lib. 5. de contr. c. 33. Sanchez. mox. citand.
 et alij approbatur, ut Nau. deinde. Alique apud eos
 et alij apud Sanchez lib. 1. conf. c. 2. disp. 15. & 16.
 et probabiliter. Reprobant enim hi, qui in em-
 pendo huius generis non agnoscunt titulum, quo la-
 nis, ut ille, qui credit magni valoris hinc ad sex menses,
 quando consignabuntur, emi nunc possint minoris. Ap-
 probando consignatur, emi nunc iustum titulum.
 II. Si anticipatio, quæ inveniuntur hic tandem est: Respondent
 de ambo te, qui anticipatio hic tandem est: Respondent
 quia si non emeretur tunc anticipatio hic tandem est: Respondent
 rationes non venderent eadem hinc ad sex menses
 anticipatio, quam nunc: si enim nihil, vel parum ex dictis
 rationibus antea fuit copia lanarum, certe postea temporis tra-
 ditionis, tanta esset copia lanarum venditarum, ut de-
 cretæ pretium. Si ergo tunc parvo pretio valituræ
 emuntur, iniquum tunc non erit, eodem parvo pre-
 tio anticipari. Hæc ratio mihi nequaquam sedet, quia res
 non valet. Hæc ratio mihi æstimaretur, sed quanti de facto ab-
 solvitur æstimatur; & certe omnes supponimus de facto
 præter rem plus æstimandum, & plus valituram, ut
 modo in propositione questionis dictum est.
 Secundo ergo respondent, quia Venditores, & nunc
 ipsæ res offerunt vendendas, ut hic habeant nunc pre-
 tium, per patrem cum sua debita solvenda, & ad
 ipsas, parandasque res sibi necessarias.
 3. Hæc ratio, si bene explicetur, mihi aridet non pa-
 trem, et cum propter commodam, quæ ex his dilatis con-
 signationibus Venditori proveniunt, libentius vendunt
 mercibus, quæ cum consignatione necessaria præstati,
 nec multipliciter Venditores, & mercis valor conse-
 quenter diminuitur. Non ergo emit qui anticipat
 mercibus viliori pretio, ob dilationem rei tradendæ, sic
 enim per se effectus implicitus, ut modò §. 7. n. 2. dictum
 est, nec ob commoditatem Venditoris, sed propter vilio-
 rem mercis, quæ vilitas nascitur occasionaliter ex
 commoditate, quam offert præstare pecunia cum mer-
 cibus dilata consignatione, frequentes Venditores affe-
 ctibus. Ex hac eadem ratione fit, ut Venditores rogent
 propter prædictas suas necessitates, emptores, ut emant
 anticipatæ; at merces ultionæ vilescunt. Adde difficul-
 tates, & pericula, quæ non raro adfunt, & meriti timen-
 tibus, prælo tempore res consignatæ, vel ne succurrat; quæ
 omnia diminuire pretium nemo negat.
 Illud adverteat, non ad meram ementis voluntatem,
 sed, omnibus expensis prudentis arbitrio, iuxta dicta a
 n. 2. pretium decernatur, secus erit merum furtum.
 4. Hæc, quoad lanas: Quoad cæteras, merces, idem di-
 cendum, quia eadem in illis rationibus militant. Solum
 nonnulli apud de Lug. 2. de inst. d. 26. §. 8. n. 121. contran-
 dunt, eadem quidem rationes inveniri in aliis mer-
 cibus, et in frumenti venditione non inveniri; quare
 præstat iniuste minoris anticipatæ illud vendi, sed immo-
 rum, nam etiam in venditione anticipata frumenti ad-
 sunt plures venditores, ultionæ merces, pericula, &
 difficultates, &c. In Sicilia adesse quandam legem mu-
 nicipalem, quoad aliquas eiusmodi anticipatas vendi-
 tiones, fateatur, sed de illa mox fusè a n. 16.
 5. Adverte denique siue multum temporis, siue pa-
 rum intercedat inter contractum dictæ emptionis, &
 inter consignationem faciendam, semper debere esse
 præstans idem pretium prudentis arbitrio, ut diximus

constitutum; nec potest, quando intercedit multum temporis, aliquid plus accipere. Ita idem *ibid.*, n. 12. Ratio est, quia tunc clarè illud plus acciperetur ob solam dilationem temporis, quæ est ipsamet usura. Exemplo rem clariùs intelliges: Antonius emit mense Ianuarii lanam, vel frumentum consignandum mense Augusti; At Cæsar emit mense Maij eiusdem anni eandem lanam, vel frumentum consignandum eodem mense Augusti. Dico idem debere esse pretium pro utraque emptione. Ratio est iam dicta, quia si Antonius acciperet plus, quam Cæsar, ob dilationem temporis acciperet, quod est usurarium, cum alium titulum non adesse supponamus: et ex alia parte eadem merx eodem pretio valet eodem illo tempore Augusti.

De contractu emptionis frumenti, celebrato inter Massarium, & Mercatorem, anticipato pretio, in Sicilia, & Apulia passim usurpato.

9. Massarium appellamus eum, qui à suis segetibus frumentum expectat, & ad huius similitudinem, etiam eos omnes, qui vinum, legumina, lina, sericum, & similes fructus collecturi sunt. Quoniam autem hi tempore hyemis pecunia ad colendos agros indigent, eas Mercatoribus, vel aliis accipiunt, vendendo iidem res prædictas suo tempore colligendas, eodemque tempore consignandas; & quidem ante multos annos ipsi contraheutes cõveniebant de pretio iuxta ea, quæ paulo ante à num. 2. dicta sunt: sed quoniam plures hinc exoriebantur fraudes, lata fuit lex, quæ cavet, ne arbitratu contraheutum eiusmodi pretium decerneretur, sed emptiones eiusmodi fectent eo pretio seu taxa (quam Metam appellamus) quæ post fructuum collectionem à publico Magistratu statueretur; cito, possent euentes numerare Massarii anticipatæ pecuniam in computum. Hac meta solet statui aliquandò minor, quam fit pretium currens tempore messis, vel certè statuitur iuxta pretium infimum, quod currit eo tempore. Id, quod fit in favorem eorum, qui anticipatæ pecuniam, vel alias res dederunt in computum Massario: nam præterea, qui hac negotiatione utitur, dicitur acquirere Metam. Non nego in favorem aliquando Massariorum, ne ij propter multas eo anno expensas, in colligendis frumentis factas, vel propter quid simile, pæniam aggraventur, Metam non aded minorem, ut dictum est Constitui, cum Mercatoribus tunc satis pretium indicetur, si illo lucro potiantur, quod dicamox num. 12. sine.

10. Pragmatica Regni Sicil. tom. 1. tit. 61. pag. 10.
in Latinum translata, hoc vetè modò se habet : *Cum p-
rique sua conscientia rationem nequaquam habentes, em-
certo pretio, vel pretio quod curreret quibusdam mensib-
seu diebus inter ipsos emptores, venditoresque consti-
frumentum, legumina, vinum, castrum, friscum, &c. da-
ante tempus, hoc est, antequam dicti fructus ad matu-
tatem pervenerint, peccuniam Massariis, qui cum ma-
detrimento se obligant tot determinatis earum verum ma-
suras fuo tempore daturus, secus promittunt, se solu-
pretium maius earundem verum, quod illo anno excur-
Ideo precipimus, ne quis vendere, & emere, prædita,
quorvis prætextu presumat anticipato pretio, nisi per-
tractum Massarij ad Mercatorem; hoc scilicet modo
constituatur a qualibet Communitate post fructuum co-
ditionem metæ, & iuxta hanc metam, & non alio modo
piores, venditoresque expediatis contractus de eis modis
stratione fructuum celebratos, &c. Prosequitur de
Pragmatica modum statuendi prædictam met-
quam hic referibere necesse non est. Recolenda i-
hic est Pragmatica 6. loco citato, quæ propter
nulla incommoda, quæ sequebantur, exceptis ol-
ab hoc modo vendendi ad metam, iubetque p-
currenti debere illud omnino vendi, nulla
peccatâ futurâ taxâ, vel futurâ pretij determi-
nacione.*

11. Formula

11. Formula autem huius contractus Massarij ad Mercatorem, in hunc ferè modum vulgò celebrari solet in Sicilia: *Titius nunc mense, verbi gratia, Ianuario vendit Caio mensuras sexaginta frumenti, vel vini, hordei, &c. quas idem Titius se obligat consignaturus eidem Caio tali determinato die (pone exempli gratia, decimo quinto Augusti) Nisi consignet, se obligat ad resarcienda omnia, & singula damna, expensisque ad maius pretium, hoc est, se obligat solvendum, quanti dicta frumenta valuerunt à tempore mora in alia in toto anno sequenti. Aliquid pro pretio, quod erit, iuxta metam frumenti per Officiales solitis statuendam. Prædictus autem Titius scatur, de prædicto pretio, se habuisse à Caio uncias nonaginta, hac communi conventionione, ut promulgata metâ, consignatisque suo die frumentis, qui supplere debet, suppleat alteri in frumento, vel in pecunia (intellige respectivè, hoc est, Massarius in frumento, emptor in pecunia:) Hactenus Formula. Aliquando ponitur in Massarij favorem, ut ipse supplere, quod debet, possit, vel in frumento, vel in pecunia.*

12. His explicatis, certum sit eiusmodi contractum absolute, nisi aliqua inficiatur circumstantia extrinseca, licitum esse. Ita Diana part. 1. tract. 8. resolut. 16. Ratio est, tum quia non est præsumendum prædictam Pragmaticam maturo latam consilio esse iniustam tum quia hic cum sit contractus venditionis, & emptio- nis sub legitimo pretio, deque rebus vulgò venalibus, non apparet, unde iniustus ex se censendus sit. Nam quamvis Mercator solet aliquid per huiusmodi emptionem lucrati: lucratur tamen iuste, quia emit frumentum illo determinato pretio meræ, quod communiter est minus, quam sit illud, quo Mercator in sequenti hyeme deinde revendet. Emere autem minoris, ut cario- re pretio vendas, illicitum non est.

13. Illud hic video inquiri posse, An adhuc liceat, Siculo more aliorum hunc contractum celebrare independentem à metâ, hoc est, determinato pretio, quod erit communiter tempore consignationis, vel alio modo ex dictis §. 7. à num. 2. Cui quaesito respondeo, præcisè omnibus fraudibus, in conscientia licere: nam quamvis obstat prædicta lex, in qua vocantur etiam Rei, Notarij suam operam locantes contrahentibus aliter, quam ex dicta Pragmatica; tamen quia lex tota fundatur in præsumptione fraudum, & usurarum: videtur illa ex Diana p. 3. tract. 5. res. 115. solum esse pro foro externo, id enim ostendunt ea verba Pragmaticæ (sua conscientia rationem non habentes) & illa (nullo prætextu presumant) &c.

An Massarius possit cogi ad dandum frumentum?

14. Iam verò multæ sunt circa prædicta practicæ difficultates enodandæ. Prima Difficultas: Si consignare frumentum (idem hic, & in consequentibus difficultatibus intellige de cæteris fructibus) nollit suo die Massarius, sed pretium dare vellet, possitne Mercator hoc recusare, & illum cogere ad frumentum promissum consignandum? Respondeo posse, quia Massarius frumentum vendidit, imò tamen in contractu illa fuisse scripta Clausula (Massarius solvet in frumento, vel pecunia) adhuc is obligatur primo loco ad frumentum, posito enim, quod hic contractus sit meræ frumenti venditio (secus esset purum mutuum, unde illicitum lucrum meræ extorqueretur) sensus illius clausulæ est, ut solvatur pretium in eo casu, quo frumentum omnino desit.

15. Quando autem Massarius pretium frumenti dat (id, quod consentiente Mercatore fieri per se solet, non verò cogente, quia Mercator non habet ius, nisi ad rem sibi venditam, hoc est ad frumentum) quando, inquam, dabit pretium, dabitne illud, quod vulgariter currit tempore collectionis, quo tempore frumentum erat consignandum, an aliud, quod erit per metam? Respondeo, debere dari vulgariter currens in maiori

parte temporis collectionis, quamvis aliquanto solet esse, quam quod ponitur per metam. Ratio quia si Mercator habuisset frumentum sibi promissum illud tali pretio vulgari vendere potuisset: poterit ergo ille à Massario exigere quantum sibi frumentum valuit eo tempore, quo culpa sua Massarius non consignavit, hoc enim vocatur, & est lucrum præcipuum, quod, quod lucrati potissimum intendunt Mercator cum ergo sibi valuisset pretium currens tempore collectionis, hoc sine iniustitia exigere poterit.

An rescindi possit hic contractus?

16. Secunda Difficultas: Inito prædicto contractu inter Massarium, & Mercatorem multò ante collectionem frumenti, verbi gratia, mense Ianuarij, data autem pretij parte, potestne intermedio tempore ante collectionem, verbi gratia, mense Maij Mercator rescindere suam pecuniam à Massario: & rescindere contractum, atque ob eius rescissionem aliquid lucri ab eodem Massario exigere? Respondeo, id debet resolvi inter aliorum contractuum rescissiones, ut nimirum ille aliorum solvat, in cuius gratiam suo iuri cedit alter: (contractus in merito videtur esse in simili Azor. p. 3. lib. 1. cap. 11. de cambiis, quest. 3.) Quare si in casu nostro rescindat, Mercator petente, & in eius gratiam, nihil perit Mercator exigere, imò debet Massario aliquid prudentis arbitrio tradere, iuxta id, quod valet cessio. Quod si fiat, petente Massario, & in eius gratiam, poterit Mercator aliquid fumere, imò, & damnum, vel lucrum exigere, si quod illi, iuxta regulas generales traditis, emergit, vel cessat: quia tanti valet ipsi sui iuris cessio. Si denique fiat in utriusque gratiam, nihil poterit lucri ab alterutro exigi, quia utriusque beneficium compensatur.

Augmentum frumenti cuius est?

17. Tertia Difficultas: Augmentum, quod solet habere frumentum in horreo, cuius est, Massarij, an Mercatoris? Respondeo, eiusmodi augmentum à die collectionis eius, usque ad diem præfixum in contractu est Massarij, postea erit Mercatoris. Ratio est quia illud die præfixo, quod debet fieri, seu sit consignatio, frumentum transit in dominium Mercatoris, (est, motus & rationum computatio facienda sit postea) antea vero est in dominio Massarij. Cum ergo res pro Domino crescat, ante illum diem frumentum crescat pro Massario; post illum pro Mercatore. Quod si mercator, quando rationabiliter timet, ne Massarius distrahat aliud frumentum, sibi illud etiam autoritate Iudicis, sumat (quod ei ad securitatem suam tunc licite conceditur) servare debet pro Massario augmentum, quod, iudicio prudentis, deductis expensis, aestimatur esse à die, quo illud sumit, usque ad diem præfixum in contractu: quia hoc Massarij est, ut diximus, non Mercatoris.

An possit statui certa quantitas frumenti?

18. Quarta Difficultas: Licitne celebratur hic contractus, determinando mensuras fructuum consignandas? Id enim videtur reprehendere lex allata num. 10. Respondeo, illicitè celebrari putant nonnulli propter prædictam legem; Adde, quia possent determinari mille mensuræ, & solum anticipatò dari decem, vel viginti aurei, prætextu pacti, quo, qui deinde debet supplere, supplebit; quod profecto veretur in Massarij damnum, qui non tardè cogitur, in anno præstatum sterili, frumentum quætere tempore præfixo, ut promissas mensuras adequet. Verum, quamvis cas non determinare tutius sit, tamen si sine fraude determinetur tot mensuræ, quot prudenti iudicio videbitur adæquate pretium Massario numeratum: non video, unde iniustitia committatur. Quod si Massarius

mercator pauca aliqua pecunie quantitas, solum in
 tantum futuri pretij, quid erit iniustitia, si ipse consensit
 promissum dilacionem? esto, aliquando mercator peccet
 contra Charitatem, si inde valde Massarius de pauperan-
 tis. Ad legem responderi possit, eam fundari in prae-
 sumptione fraudum: si igitur fiat sine fallaciis coram
 iudice, non peccabitur.

An Mercatori liceat pignus accipere?

27. Quinta Difficultas: Liceatne mercatori in suam
 communitatem pignus item prater contractum à Massariis
 accipere? Respondeo licere: quilibet enim lus habet ne-
 cessitatis circa rem suam maiore cautione, quā potest.
 Azor. 3. lib. 10. de cambiis. c. 1. §. 11.

An qui Massarius non est, uti hoc contractus
 queat?

28. Sexta Difficultas: Is, qui Massarius non est, po-
 testne sine culpa similem contractum, venditionis inire
 cum mercatore, vel etiam cum eo, qui mercator non est?
 Respondeo tribus dictis.
 1. Dicitur primum: Qui pecuniam accipit à merca-
 tore, vel alio carens intentione vendendi frumentum,
 cum segetes non habeat, nec aliā viā, v. g. emptione fru-
 menti habere sperat, celebrat contractum illicitum, &
 peccatum. Ratio est, quia simulat vendere, cum re ipsa
 non vendat.

2. Iuribus: Mercator in hoc casu accipiendo suo
 tempore lucrum metæ, peccabitne contra Iustitiam, an
 aliam contra Charitatem dimittat, atque aded sine
 obligatione restitutionis? Respondeo, solum peccatum
 contra Charitatem senserunt (si vera sunt, quæ à Patri-
 bus antiquioribus accipi) omnes ferè Siculi Theo-
 logi Sæculi nostri, de hoc interrogati, & consulti à
 P. Ludovico Maselli ea tempestate Provinciali: tutele-
 rationem, quia, qui vendit frumentum, cogitans,
 & sperans illud non dare, licet periturus sit, tamen ex vi
 consuetudinis venditionis habet libertatem, ut si frumentum
 daret vellet, possit; non ergo, quando Massarius accipit pec-
 uniam à mercatore, mutis illam accipit, & consequen-
 ter mercator acquirens lucrum metæ, non acquirit ex
 parte mutui.

3. Verum, animum nulla ratione huic sententiæ ac-
 quiescit, siquidem esto, usura non addit propter dictam
 libertatem, aderit furum contra Iustitiam, quia sine
 titulo mercator metæ lucrum acquirit; Titulus enim
 non alius erat, ut hic supponimus, nisi emptio frumenti.
 Cum hic ergo emptio nulla sit, nullus erit & titulus.
 Et sic mercator boves emens à rustico, qui eos non
 habet, & deinde eidem eisdem locans pro certo pretio,
 idcirco Fagund. lib. 5. de contr. c. 34. n. 9. damnatur de fur-
 to, quia nulla ibi intervenit emptio, sed fingitur, ita in
 casu nostro.

24. Quid, si mercator intendat emere frumentum,
 venditor autem vendere non intendat? Respondeo, cum
 traditio, & emptio communi consensu perficiatur,
 verus contractus hic nõ aderit: Quare nisi mercator curet,
 ut alter mutet animum, velique frumentum vendere,
 lucrum metæ habere non potest. Excipe, nisi Massarius
 fingendo venditionem mercatorem decipiat: tunc enim
 Massarius mercatori lucrum metæ compensare debet:
 nam, ut diximus sup. lib. 3. cap. 3. §. 2. qui est de iura-
 ment. doloso, qui in contractibus locum decipit, totum
 lucrum decepto refarcire debet, multò magis, si mer-
 cator pecuniam ficto illi traditam alteri non ficto tradi-
 dit.

25. Quid contra, si Massarius velit vendere frumen-
 tum, sed illud emere non intendat mercator? Respon-
 deo, tunc lucrum metæ mercator exigere non poterit,
 quia nulla est tunc emptio, quæ sola, ut hic supponimus,
 lucrum acquirendi titulum afferebat.

26. Dicitur secundum: Si is, qui Massarius non
 Pars I.

est, licet segete careat, tamen, vel sperat, vel saltem
 potest per emptionem, verbi gratia, frumentum habere,
 unde contrahat cum vero animo illud vendendi, licet,
 & iuste se gerit. Ita Diana, part. 3. tract. 8. resol. 16. Ratio
 est, quia cuiuslibet ius est vendendi id, quod certo sperat
 se habiturum: lege Molinam tom. 2. d. 359. fin. & Aragon.
 quasi. 77. art. 7.

27. Dicitur tertium: Qui Massarius non est, quique
 non est mercator, si ita contrahant, ut ad nihil atten-
 dunt, an scilicet possit, an non possit haberi frumen-
 tum suo termino consignandum, contrahunt nihilomi-
 nus animo faciendi, quod alios communiter facere vi-
 dent cum suo lucro, de iniustitia non sunt reprehenden-
 di. Ita Dian. p. 1. tr. 8. ref. 16 citans aliquos Theol. Soc. Iesu
 ab ipso consultos. Ratio est, quia hi bona fide, & tacite,
 in eo animo, habent implicitam intentionem vendendi,
 & emendi frumentum, idem enim est velle facere, quod alij
 communiter faciunt.

Quid debeat Massarius morosus?

28. Septima difficultas: Si statuta die venditor fru-
 mentum consignare, vel pretium reddere negligat, ad
 quid ultra tenetur, prater ipsum frumentum, vel eius
 vulgare pretium? Videtur enim teneri ad solvendum
 mercatori pretium summum, quod forte curret in toto
 anno sequenti, quia ita in contractu, ut vidimus num. 11.
 conventum est. Respondeo ad id non teneri, cum so-
 lum tenetur iuxta pretium tunc vulgare currens, ut
 ex dictis numero 15. constat. Ratio est, quia ex nullo
 iusto titulo potest dictum pretium summum exposci.
 Discute per quatuor titulos, qui solent assignari. Pri-
 mus est ipse contractus venditionis, & emptionis. At
 hic perfectus fuit sub pretio, seu, ut loquimur, sub lu-
 cro metæ: quo modo ergo ratione illius contractus
 extorqueri potest pretium summum, quod forte futu-
 rum erit? Secundus est ipsum mercatoris officium. At
 supra vidimus, huius rationem iam habitam fuisse in
 imponendo pretio; seu metæ. Tertius ratione damni
 emergentis, vel lucri cessantis: At licet concedam, id
 deberi; posito, quod mercator frumentum servasset, &
 verè summo pretio vendidisset iuxta conditiones supra
 dictas, & dicendas inferius, cum de usura; tamen in-
 certum est, cum summo pretio venditurum (quando
 adest hæc interitudo, non posse certum pretium sum-
 mum à mercatore exigi, docent, in simili Lessius, Azor.
 Molin. Salon. Bonacina, alique citati à Diana, loc. cit.
 resol. 17. esto, posse videatur concedi à Vasquez, apud
 eundem Dianam ibid.) Præterea, rarissime sic venderet, &
 nos hic loquimur universaliter, & ex vi contractus, an
 debeatur illud summum pretium: non verò ex extrin-
 seco damno aliquius particularis mercatoris. Quartus
 denique titulus esse potest ipsum pactum, seu pœna con-
 ventionalis in contractu apposita, ut vidimus num. 11.
 atque hic est titulus, quem magis apparenter hic adesse
 non nemo contendit. Adhuc tamen facile respondeo:
 nam hæc pœnæ conventionales in hoc Regno prohiben-
 tur, exceptis quibusdam, quas vide apud Mutam, in
 comment. secund. consuetud. Senatus Panormi, cap. 13.
 Adde primò irrationabilem esse pœnam adeo indeci-
 minatam) putà ad maius pretium, quod esse poterit,
 posset enim esse admodum improporcionata ad deli-
 ctum, ergo est omnino iniusta. Adde secundò, esse valde
 probabile, ante iudicis sententiam non teneri quempiam
 ad has pœnas conventionales solvendas, ut habet idem
 Muta, ibid. §. ult. Sanchez, lib. 1. de matrim. disp. 37. num. 4.
 Vasquez, part. 2. tract. 2. disp. 173. cap. 1. vide Dian. tom. 2.
 tract. 8. ref. 29. nisi si quis soluturum ante sententiam ex-
 pressis verbis se obligaverit, ut notavit Castro Pal. tom. 1.
 tract. 3. d. 1. p. 3. legatur Dicastill. lid. 2. de iustit. tr. 10. d. 2.
 dub. 12. n. 275. ergo saltem ante sententiam iudicis liber
 erit Massarius.

29. Urges: Cur ergo permittuntur ex pœnæ poni de
 pacto in hoc contractu? Respondeo, quia cuiusmodi
 pactum,

H h

factum sensum habere potest bonum, ut scilicet intelligatur tunc deberi à Massario maiorem valorem, quando, quia Mercator servasset, atque vendidisset alio tempore, tantum damni (deductis expensis) ex dicti Massarii mora dictus Mercator passus esset.

30. Quod si quæras, cur hæc pœnæ absolute prohibentur in Sicilia; Respondeo, propter præsumptionem multarum fraudum, & ne pœnæ immoderatas pœnæ vixentur plus nimio contrahentes. Nam ceterum pœnæ conventionales, quando sub legitimis conditionibus sunt ad securitatem mutui, vel rei emptæ, demandæ ex se non sunt, ut nobiles Authores docent, Molin. l. 2. c. 20. d. 15. Med. quest. 3. Dicastill. l. 2. tract. 10. d. 2. num. 258. Castro Pal. de inst. comm. disp. 4. p. 16. de pœnæ conventionali. Vide plura apud Sperel. p. 2. dec. 137. Conditiones autem sunt hæc. Prima, ut pœna non imponatur in fraudem vsuræ, sed ut creditor suum tutò habere queat: esto, desideret moram debitoris, ut per accidens ipse creditor lucrum inde ferat. Secunda, ut sit moderata, habita ratione rei restituendæ, & culpæ debitoris. Tertia, ut debitor fuerit in notabili mora culpabiliter; sine culpa enim nemo est in conscientia ad pœnam ullam condemnandus. Differre solutionem per 20. dies, communiter non esse notabilem moram, notant meritiò nonnulli. Quarta, ut si partialiter sit satisfactum, remittatur & pœnæ pars. Quinta, ut nisi aliud exprimitur, non urgeat obligatio in conscientia, nisi post sententiam Iudicis, ut ex probabili sententia modò notavimus.

An renovari idem Contractus possit?

31. Difficultas octava: Si Massarius, seu frumenti venditor tempore præfixo ad solutionem, neque frumentum habeat, neque pretium, quo Mercator valeat satisfacere, poteritne iterum contrahere cum eodem Mercatore, & eadem vendere frumentum consignandum in sequentis anni recollectione, eundemque contractum toties renovare, quoties ipse Massarius solvendo non est; Rursus lucrum poteritne adici fortiter? hoc est poteritne pro frumento; quod nunc in secundo contractu emo, assignare pro pretio totam illam pecuniam, quam mihi debet Massarius, ex vi prioris contractus, in quo includitur lucrum metæ; Respondeo utrumque licet posse. Ratio prioris est, quia prius contractus fuit iustus, erit & secundus, & tertius, & ceteri. Ratio posterioris est, quia sicuti debitor debet mihi sortem, sic & debet lucrum metæ: ergo, sicuti cum sorte possum mihi emere frumentum, sic, & potero cum lucro metæ, lucrum metæ dico, non verò pecuniam debitam ex pœna, nec ex eiusdem pœnæ interesse, quia pœna non debetur, nisi accedente Iudicis sententia, ut dictum est. Lege Mofes. in summa, tom. 2. tractat. 12. cap. 23. num. 37.

§. VII I. De quibusdam modis contractus emptionis, & venditionis.

An creditum, seu chirographum, possit minoris emi nunciatum, seu anticipatam pecuniam.

1. Si eiusmodi creditum, sive maturum, sive immaturum sit difficile, periculosum, litigiosum, vel cum expensis exigendum, licet posse minoris emi, certum est iuxta proportionem tantum difficultatum; imò etiam iuxta temporis longitudinem, quia quò hæc productior est, eò plura pericula timentur, & eò magis rogaris. Ita Molin. d. 361. Less. lib. 2. cap. 21. dist. 8. Salas de empt. & vend. d. 39. & tr. de vsuris, dub. 27. legatur Dicast. l. 2. de inst. tract. 10. d. 2. dub. 20. Ratio ulterior est, quia prædicta minuunt secundum communem estimationem rerum pretia. Quare si Princeps, v.g. Petro d. l. e. mille, quæ Petrus difficulter posset exigere, tu

verò, propter amicitiam, vel industriam facillime licet emi minoris, etiam si ea recuperaturus sis tuo commodo, quia verò emis, quæti cum tantâ cultate creditum illud ex communi aestimatur, valet, nec tua amicitia cum Rege tibi nocere debet, ut certe non erit, si alij possent, tu nequius tantum emere.

Quod si tuum creditum est apud eum, qui solvere non est, vendere illud non potes. Ita Barthol. d. 3. in speculo Conf. disp. 6. quest. 34. quia id moraliter est vendibile, cum nullam habeat estimabilitatem in se.

2. Quando nulla est difficultas, nec periculum in exigendo, ut solet accidere in certis, tuncque chirographis, seu apodixis, licet tutius sit minoris nunciatum; Probabile tamen (contra Molin. d. 361. cit. Less. cit. num. 21. sed cum Fagund. lib. 5. de contr. cap. 16. dicente, id esse probabile, Laym. lib. 3. sect. 4. alijque, quibus addatur ipse Less. num. 65. qui fatetur, hanc esse probabilem, eamque docuit Less. Lam. Lovanij, & Dicastill. lib. 2. de inst. tract. 10. d. 2. num. 414. eandem probabilem existimantem) est, non posse. Ratio est, quia iura, seu credita communem estimationem præsumuntur, quam aestimationem pecunia numerata; & meritiò: nam illa toto tempore quo non solvuntur, sunt intrinsecè inutilia. Adde, quod ultra nequeas, scilicet saltem pro tertia parte: ut communiter homines rogantur emere eiusmodi creditum, quæ hic est periculum vsuræ ex virtuali mutuo, quæ hæc est vsura venditio, & emptio illius aliquantulum in illis iuris. Potius est timendum, ne ad sit periculum futuri, quod certe erit cavendum, ut si valde minus pretio, sine titulo, emas. Si enim creditum mille reorum, v.g. sit tam facile, & tutum, ut post unum vel alterum diem exigas, poteris tribus, vel quatuor lulis minus emere, & aliquando nihil minus potius, ut ipsi post unum, vel alteram horam facile credamus exacturus sine difficultate sis. At si post unum, quæque, decem annos, poteris multò minoris emere propter pericula, & difficultates, & expensas, quæ, licet nunc in casu, de quo agimus, nullæ proliis provideantur, semper tamen minora ex longiori temporis lapsu occurrere posse, rationabiliter timetur. Vnde vides, id, non esse lucratum ex mera dilatione temporis quod est vsurarium: sed ex aliis iustis titulis, ut dictum est.

3. Hæc sunt facilia, illud magis controversum: si creditum immaturum certissimum, licet sit exactum fructuum, emi possit minori pretio, non solum à persona tertia, de qua hæc tenus dictum est, sed etiam possit minoris emi, seu extinguere ab ipso debitore?

Equidem concedo cum Fagund. l. c. n. 17. esto, Molin. l. c. dicat, id esse omnino improbabile. Ratio est cadens, quæ in casu præcedente, quia minus valet ius rei, quæ res; & præterea, quia si fiat sine fraude, & fuit proportionato pretio, non apparet, cur ipse debitor sit excludendus ab eo, quod potest tertius.

4. Nota tamen per diligentem: Primò, in eo casu, quod eiusmodi venditio fieret principaliter propter difficultates exigendi: si ipse debitor earum difficultatum causa, nulla ratione ipsi debitori licere minoris vendere, quia sic venderet id, ad quod removendum ipse teneretur, ipse enim teneretur difficultates solvendi removere, & hoc impedimento solvere. Ideo etiam dictum est (immaturum) nam maturum debitum nequit minoris emi ab eodem, qui illud debet, is enim pari modo ex iustitia tenetur statim solvere.

5. Nota secundò, quod dico de eodem debitore, dici debere de eiusdem Ministro; Vnde illicite & contra quæ Ministri Regij, quorum Officium sit pecunias Regias exigere, & easdem solvere creditoribus Regibus, inquam, propter hoc caput ductum ex difficultate exigendi, minoris emunt ab eisdem Regibus creditibus debita Regis; Nam Ministri hi personam Regis gerunt.